

Arkæologerne skal også være der

Sådan håndterer du museumsloven i forbindelse med dine ledningsprojekter

Af Lise Djurhuus Ipsen, afdelingsleder, rådgivende ingeniør i Dines Jørgensen & Co. A/S

Hvis du er involveret i at planlægge og forberede renovering eller etablering af forsyningsledninger, vil du sommetider støde ind i museumsloven. Et af museumslovens formål er nemlig at sikre kultur- og naturarv i Danmark samt at udvikle betydningen af disse i samspil med vores omverden. Dette får naturligvis betydning, når man ved ledningsarbejder skal grave i jorden og støder på fortidsminder.

Sådan indledes kontakten

At overholde museumsloven og samtidig undgå ubehagelige økonomiske overraskelser og tidsfristoverskridelser kan være en udfordring – men er ikke umuligt.

I museumslovens kapitel 8 er beskrevet, hvilke forhold der gælder, når en bygherre skal planlægge og forberede et ledningsarbejde, hvor der skal udføres jordarbejder.

Men hvad betyder dette for en offentlig forsyning eller privat vandværk, som skal udføre et ledningsarbejde?

Før opstart på et ledningsprojekt er det en god ide at tage kontakt til det lokale museum og bede om en udtalelse.

Museet vil herefter ud fra en *arkivalsk kontrol*, som blot betyder ”hvad der allerede kendes i det berørte område”, og en rekognoscering af strækningen, komme med en udtalelse. Udtalelsen vil indeholde en vurdering af, om ledningsprojektet indebærer en risiko for at ødelægge væsentlige kendte fortidsminder. Såfremt der er en risiko til stede for dette, skal sagen fremlægges for Kulturstyrelsen. Det skal desuden fastlægges, om det kan komme på tale at udføre arkæologiske undersøgelser.

Oftest vil det kunne betale sig at udføre de arkæologiske undersøgelser, før anlægsarbejdet bliver sat i gang.

Det foregår på den måde, at der på den pågældende ledningsstrækning - eller dele heraf - afrømmes muld i ca. 30 cm tykkelse. Herefter går arkæologen i gang med at lede efter spor af fortidsminder.

Inddrag museet

Såfremt der findes fortidsminder i området, skal disse undersøges nærmere, eller det kan overvejes at finde et nyt tracé for ledningen. Er der ikke udført forundersøgelser, eller er museet ikke inddraget, skal gravearbejdet iht. museumsloven straks standses, hvis der under jordarbejdet findes spor af fortidsminder.

Når forundersøgelserne er udført, vil området blive frigivet af museet, og anlægsarbejdet kan nu udføres uden risiko for, at arbejdet stoppes undervejs. I nogle tilfælde vil det dog være et krav, at arkæologer også følger projektet under udførelsesfasen. I så fald skal dette selvfølgelig indarbejdes i planlægningen af det pågældende arbejde.

Normalt vil museet afholde udgiften til den arkivalske kontrol og evt. mindre forundersøgelser, som f.eks. besigtigelse af området.

Skal der udføres større forundersøgelser, pålægges udgiften den (bygherre) som udfører ledningsarbejdet ifølge museumsloven. Der kan i særlige tilfælde ydes tilskud fra Kulturstyrelsen. Som oftest vil de arkæologiske undersøgelser dog udgøre en lille del af det samlede anlægsbudget, hvorfor der ikke vil blive givet tilskud.



Helsingør

Ledningsrenovering i Helsingør

I 2014 var vi i Dines Jørgensen & Co. rådgiver på et projekt i Strandgade i Helsingør. De eksisterende vandledninger blev udskiftet ved at føre nye vandledninger i de eksisterende ledninger. Ledningerne blev renoveret i samarbejde med Forsyning Helsingør Vand A/S og NCC Construction Danmark A/S.

Gravearbejdet blev udført af NCC og smedearbejdet af forsyningen selv. Strandgade er beliggende i den middelalderlige bykerne i Helsingør, hvor der er et hus tilbage fra 1500-tallet. Før projektet gik i gang, tog vi kontakt til det lokale museum, i dette tilfælde Gilleleje Museum.

Museet ønskede at overvåge jordarbejderne i forbindelse med udskiftningen af ledningsnettet, da der var overvejende stor sandsynlighed for at støde på fortidsminder under anlægs-

arbejdet. Dette til trods for at de eksisterende vandledninger i sin tid også var gravet ned. Gilleleje Museum udarbejdede et budget for overvågningen, og dette blev godkendt af Kulturstyrelsen.

Under udførelsen kom en arkæolog fra museet og tilså udgravningerne, og i enkelte udgravninger blev der udført ekstra undersøgelser. Der blev fundet velbevarede kulturlag med produktionsaffald, gulvlag samt *syltsten*, der kan dateres til slutningen af 1400-tallet. I et af gravehullerne blev der desuden fundet rester af en bronzeovn. I et område på omkring 18 m² blev der derfor udført yderligere undersøgelser, og der blev godkendt et nyt budget af Kulturstyrelsen.



Arkæologen på arbejde

Da udgifterne til de arkæologiske undersøgelser ikke udgjorde en uforholdsmæssig stor udgift i forhold til den samlede anlægsudgift, blev det vurderet af Kulturstyrelsen, at der ikke kunne gives tilsagn om tilskud til udgifterne for forundersøgelserne. Bygherre for ledningsrenoveringen, i dette tilfælde forsyningen, kom derfor til at betale udgiften i forbindelse med de arkæologiske undersøgelser. Udgiften blev dog begrænset, da entreprenøren ikke blev stoppet i arbejdet, og arkæologen var med fra starten af ledningsrenoveringen og løbende overvågede udgravningerne. Havde museet ikke været inddraget fra starten, kunne de i princippet have stoppet entreprenørens arbejde på stedet, hvilket havde medført ventetid og ekstra omkostninger.

Hvad er vigtigt at huske

- Tjek om der er udarbejdet en lokalplan eller kommuneplan for området, hvor ledningsarbejdet skal foregå. I planerne vil evt. kendte bevaringsværdier være beskrevet.
- Kontakt det lokale museum allerede i skitse- og projekteringsfasen og planlæg sammen med museet niveauet af forundersøgelser.
- Udfør om muligt forundersøgelser før entreprenøren går i gang med udførelsesfasen.
- Overvej om muligt at skifte ledningstracé, hvis det konstateres, at der er arkæologiske fund, som skal undersøges nærmere.
- Såfremt museum og arkæologer også skal følge projektet under udførelsesfasen, skal omfanget aftales på forhånd og indskrives i udbudsmaterialet. På den måde kan entreprenøren indregne det i tilbuddet og kommer ikke med ekstra krav pga. ventetid.
- Såfremt arkæologer skal færdes på byggepladsen under udførelsen, skal de informeres om sikkerhedsbestemmelser og bære foreskrevet påklædning.
- Afsæt økonomi i anlægsbudgettet til de arkæologiske forundersøgelser.
- Få budgettet for forundersøgelser godkendt af Kulturstyrelsen for at undgå ekstra regning, hvis budgettet overskrides.



Lise Djurhuus Ipsen

Vil du vide mere om planlægning af arkæologiske undersøgelser i forbindelse med dit ledningsprojekt, er du velkommen til at kontakte mig på ld@dj-co.dk eller ringe på 48 26 06 66.

Følg os på [LinkedIn](#) og læs mere om os på www.dj-co.dk

Hvis du ikke allerede er tilmeldt vores nyhedsbrev, kan du gøre det [her](#)